

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministerstwu Sprawiedliwości
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 10 lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z
dnia 30 stycznia 2019 r., sygn. akt [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5400 (pieć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje adw. P.S. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) kwotę 5 400 (pieć tysięcy czterysta) zł podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności.**

UZASADNIENIE

Powód M. P. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 stycznia 2019 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 5 grudnia 2017 r. Sądy obydwu instancji nie dopatrzyły się podstaw do

uwzględnienia powództwa, w którym powód domagał się od Skarbu Państwa kwoty 1 000 000 zł zadośćuczynienia i odszkodowania oraz dożywotniej renty w kwocie 10 000 zł miesięcznie za zagubienie lub usunięcie dowodu rzeczowego w postaci płyty CD lub DVD z akt Prokuratury Okręgowej w P. w sprawie [...], co - zdaniem powoda - spowodowało jego niesłuszne skazanie. Na wezwanie Sądu powód doprecyzował, że Skarb Państwa powinien być reprezentowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Strona pozwana z kolei uważała, że reprezentantem Skarbu Państwa powinna zostać Prokuratura Okręgowa w P. Sądy obu instancji pozostawiły jako jednostkę właściwą Ministerstwo Sprawiedliwości uznając, że wobec bezzasadności powództwa nie jest to kwestia zasadnicza.

Sądy obu instancji oparły się na następujących ustaleniach: Powód został skazany na karę pozbawienia wolności wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie [...] za szereg przestępstw z art. 258 § 3 k.k., 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. oraz art. 263 § 2 k.k. Został uznany za winnego kierowania zorganizowaną grupą przestępczą dokonującą oszustw przy przyjmowaniu zleceń transportowych na terenie Polski i Unii Europejskiej, poprzez doprowadzenie szeregu osób do niekorzystnych rozporządzeń mieniem za pomocą wprowadzenia w błąd i posługiwania się fałszywymi dokumentami. W postępowaniu odwoławczym wyrok uchylono tylko co do jednego zarzutu. W sprawie karnej świadkiem był m. in. informatyk, który w trakcie zeznań złożył wydruki zleceń transportowych, a ponadto miał złożyć także płytę zawierającą elektroniczną wersję dostarczonych w toku postępowania dokumentów. Sąd Okręgowy ustalił, że płyta ta nie została dołączona do akt sprawy z nieustalonych przyczyn, prawdopodobnie nie została w ogóle przekazana Prokuraturze przez Policję, jednak jej zawartość nie miała istotnego znaczenia w sprawie. Sprawstwo powoda sądy karne ustaliły w dwóch instancjach na podstawie dowodów osobowych, dokumentów oraz innych materiałów. Ustosunkowały się też do kwestii zaginięcia płyty.

Na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy karnej Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie ocenił, że nie występuje adekwatny związek przyczynowy pomiędzy ewentualnym zaginięciem dowodu a skazaniem powoda. Sprawę rozpoznał w oparciu o przepisy o ochronie dóbr osobistych i nie stwierdził bezprawnego naruszenia żadnego dobra osobistego powoda. Wskazał, że do

kompetencji sądu cywilnego nie należy ocena i weryfikacja dowodów przeprowadzonych w innych postępowaniach, Sąd ten jest bowiem związany na podstawie art. 11 k.p.c. ustaleniami sądu karnego, co do popełnienia przestępstwa oraz co do okoliczności składających się na stan faktyczny przestępstwa. Zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie jest zaś przewidziane w przepisach o wznowieniu postępowania karnego i wykorzystanie w tym celu postępowania cywilnego jest niedopuszczalne.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 117 § 1 i § 5 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 379 pkt 5 k.p.c.; art. 202 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 379 pkt 2 k.p.c.; art. 177 § 1 pkt 4 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 382 w zw. z art. 227 k.p.c. jak również art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, względnie uchylenie także wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Domagał się również przyznania na rzecz pełnomocnika powoda kosztów pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, nie opłaconej ani w całości, ani w części.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda pozwany wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego od powoda kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a także o oddalenie wniosku o przyznanie pełnomocnikowi powoda kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście

wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę przyjęcia jego skargi do rozpoznania wystąpieniem przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne ujął w pytaniu:

„Czy sądowi cywilnemu należy poczynić zarzut naruszenia przepisów postępowania w postaci zaniechania, co prawda, fakultatywnego zawieszenia postępowania, jednakże niezbędnego w okolicznościach danej sprawy?”.

Nieważność postępowania wskazywał jako skutek wszczęcia i prowadzenia postępowania oraz wyrokowanie przeciwko nienależycie reprezentowanemu Skarbowi Państwa oraz pozbawienie powoda możliwości skutecznej obrony jego praw spowodowane odmową przyznania mu w pomocy prawnej z urzędu.

Uzasadnienie obydwu wyżej przedstawionych przesłanek przedsądu uznał za wykazujące również oczywistą zasadność zgłoszonej skargi.

Istotne zagadnienie prawne to doniosły problem prawny, nowy lub już wcześniej występujący, lecz nadal niedostatecznie rozważony i wyjaśniony, mający znaczenie nie tylko jako wątpliwość występująca w danej sprawie i rzutująca na jej rozstrzygnięcia, ale powtarzający się w przestrzeni prawnej i mający ważne znaczenie także w innych sprawach. Problem taki powinien być ujęty w powiązaniu z przepisami prawnymi, na których tle powstał i sprecyzowany w wywodzie prawnym wskazującym na źródła i przedmiot niejasności i na możliwe rozwiązania interpretacyjne. Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu nie może polegać na prostym odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia.

Przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne nie może być uznane za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Problem,

w jakich wypadkach fakultatywnie zawieszenie postępowania cywilnego z uwagi na toczące się postępowanie karne może być niezbędne Sąd Najwyższy wypowiadał się wielokrotnie. Najważniejsze z tych wypowiedzi zostały zebrane i omówione w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2018 r. (IV CSK 377/17, baza Lex nr 2586030). Wynika z nich, że warunkiem zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 4 jest przekonanie sądu, że ustalenie czynu w drodze karnej może wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej w tym znaczeniu, że zachodzi prawdopodobieństwo wydania wyroku skazującego, którego ustalenia co do faktu popełnienia przestępstwa będą wiążące w postępowaniu cywilnym (art. 11), jak i wówczas, gdy ustalenia poczynione w postępowaniu karnym mogą wzbogacić materiał faktyczny i dowodowy, oddziałując na ocenę dowodów i kierunek rozstrzygnięcia sprawy cywilnej. Podejmując decyzję o zawieszeniu postępowania Sąd powinien kierować się względami celowości, uwzględniając motywy wskazane w omawianym przepisie i interesy stron postępowania, w tym spodziewany czas trwania postępowania karnego i prawdopodobieństwo wydania w nim wyroku skazującego, stan zaawansowania postępowania cywilnego, a także charakter sprawy cywilnej, a w szczególności znaczenie jej szybkiego rozstrzygnięcia dla strony. Wskazywane przez powoda okoliczności nie świadczą o wystąpieniu nowych problemów, wykraczających poza kwestie już wyjaśnione. Zaś związek pomiędzy wynikiem postępowania karnego, o którym pisze powód, a naruszeniem jego dóbr osobistych w wyniku skazania go w postępowaniu karnym, mimo że - jak uważa - powinien zostać uniewinniony, pomija zupełnie powoływaną przez Sądy obu instancji zasadę związania sądu cywilnego ustaleniami prawomocnego wyroku skazującego wydanego w postępowaniu karnym.

Nie zachodzi też nieważność postępowania z powodu pozbawienia powoda możliwości obrony jego praw. Niniejsza sprawa nie była na tyle skomplikowana, aby pomagać w jej prowadzeniu musiał powodowi pełnomocnika z urzędu, co było badane przez sądy w toku procesu.

Również kwestia prawidłowości reprezentacji Skarbu Państwa w wypadku, kiedy nie budzi wątpliwości, że występowała w jego imieniu jedna z jego jednostek organizacyjnych, nie prowadzi do nieważności postępowania z przyczyn

wymienionych w art. 379 pkt 2 i 5 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1999 r., III CKN 1239/98, OSNC 1999 r. Nr 11, poz. 191). Stroną jest bowiem Skarb Państwa, a nie jego jednostka organizacyjna.

Z kolei oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - jednoznacznie wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie, a zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo błędne. Skarżący powinien unaocznic tę oczywistość, jednak wskazując jedynie na argumenty mieszczące się w zakresie kognicji Sądu Najwyższego. Nie może więc powoływać się na wadliwość ustaleń faktycznych, ani opierać na innych faktach niż stanowiące podstawę rozstrzygnięcia (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Wskazywane przez skarżącego okoliczności nie świadczą o oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej. Są to te samem argumenty, które posłużyły do wykazywania potrzeby wykładni zastosowanych w sprawie przepisów, a jednocześnie odwołują się do kierunku ich interpretacji sprzecznej z powszechnie akceptowaną.

Skarżący nie spełnił tych wymagań. Twierdzenia o oczywistej zasadności skargi nie może wspierać odwołanie się do uzasadnienia przesłanki występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, gdyż winno to być zagadnienie nowe i nierozwiązane, a więc nieoczywiste. Może natomiast uzasadniać jej oczywistość nieważność postępowania, jednak wyłącznie wtedy, kiedy w sposób jednoznaczny wystąpiły przesłanki do jej stwierdzenia. Taki stan w niniejszej sprawie nie wystąpił.

W rezultacie wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby ujawniły się inne przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 i z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

O kosztach pomocy prawnej świadczonej powodowi przez adwokata z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 7 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019, poz. 18). Wbrew sugestiom strony pozwanej skarga nie była w sposób oczywisty bezzasadna.